

Knut Hamsun
joarkkaskávllá
videregående skole

Den Samiske
Ressursskolen
i Nordland

Veileder til samisk språkundervisning på de videregående skolene i Nordland

Informasjon og praktiske tips til vgs-ledere i Nordland
August 2024

Redaksjon: Elke Kriehn

Se også vårt nettsted: www.hamsun.vgs.no

*Lisbeth Øgsnes
Rektor
Knut Hamsun js./vgs.*

*Lars Magne Andreassen
Prosjektleder
Samisk Ressursskole*

Kjære kollegaer på de videregående skolene i Nordland

Fortsatt har ikke alle skolene rutiner for å gi lett tilgjengelig informasjon til elever og foreldre om opplæring i samisk. Kanskje er det ikke mange elever som har bedt om det før. Mange av oss skoleledere føler kanskje på litt usikkerhet når vi får henvendelser om samiskundervisning. Vi håper at dette heftet kan være til hjelp.

Saksområdet er komplekst, det må innrømmes. Det er et stort juridisk rammeverk å forholde seg til. Når retten til opplæring i samisk skal passe inn i et utdanningssystem som først og fremst er tilpasset den norsk-talende majoriteten, kan det absolutt gi praktiske utfordringer. Jo bedre vi skjønner utfordringene, jo bedre kan vi ta ansvar for gode løsninger.

Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport viser i hvor stor grad norsk skole har vært involvert i fornorskningen (se også heftets bakside). Sannhetskommisjonen peker på hvor viktig de samiske språkene er for identitet, tilhørighet og ivaretagelse av samisk - og dermed også norsk nasjonal kulturarv. Vi har alle tapt på at samiske språk er truet. Det er bra at nye tall viser en positiv utvikling. Aldri før har så mange elever fått samiskundervisning i Nordland. Bli med på dette positive arbeidet!

Gi oss gjerne tilbakemelding på dette heftet. Vi håper å høre fra dere!

Lisbeth Øgsnes, rektor

Lars Magne Andreassen, prosjektleder

Nordland
FYLKESKOMMUNE

**Knut Hamsun
joarkkaskávllá
videregående skole**

Spørsmål om opplæring i samisk språk

1. Viktige lover som sikrer samenes rettigheter	4
2. Hvem har rett til samiskundervisning fra 01.08.2024?	5
3. Hvem teller som samisk elev med rettigheter?	6
4. Hva innebærer retten til undervisning i samisk på vgs?	6
5. Hvordan ivareta informasjonsplikten?	7
6. Hvordan unngå forsinkelser i språkopplæringen?	8
7. Hvordan organiseres undervisningen i samisk?	9
8. Noen utfordringer: En oversikt	10
- Språksamlinger	10
- Samisk og fremmedspråkundervisning	11
- Samisk og norskundervisning inkl. fagkoder	12
- Fritak sidemål krever et ekstra programfag	14
9. Hvilke fagkoder har de samiske språkene?	15
10. Hvem kan hjelpe med spørsmål?	16
11. Språkstipend: Gjør det kjent	17
12. Mer informasjon	17
- Hva er samisk språkforvaltningsområde?	17
- Lenker til mer informasjon	19
- Til refleksjon: Fornorskningen i skolen	20

1. Viktige lover som sikrer samenes rettigheter

§ **Grunnlovens § 108** (tidligere § 110 A fra 1989, flyttet til § 108 i 2014): Staten skal legge til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Samenes status er en grunnrett som alle plikter å ivareta.

§ **Sameloven** (Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold, vedtatt 1987, i kraft siden 1989. sist endret 2023): Forholdene skal legges til rette for at den samiske folkegruppe i Norge kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Samisk og norsk er likeverdige språk. Samene har rett å bli møtt på sitt eget språk i det offentlige.

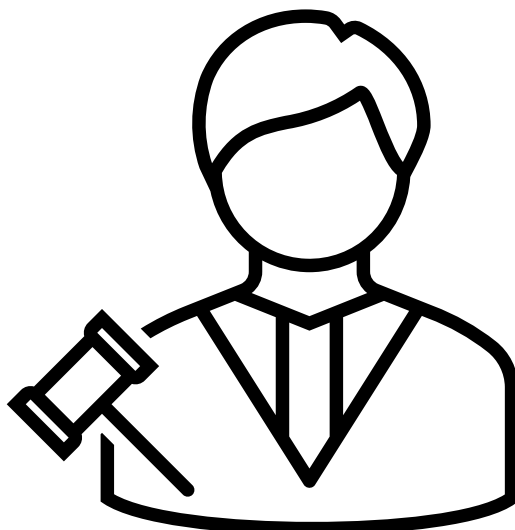
§ **Ny opplæringslov fra august 2024:** Alle elever skal ha kunnskap om samene. Samiske elevar har rett til opplæring i enten nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk. Alle elever som hadde samisk i grunnskolen (uavhengig av etnisitet), kan fortsette med det på vgs. Foreldre og elever skal gis informasjon om retten til samiskopplæring.

§ **ILO-konvensjonen nr. 169** om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (vedtatt 1989, ratifisert av Norge i 1990). Norge anerkjenner samenes status som urfolk. Den internasjonale konvensjonen i regi av *International Labour Organisation* handler om urfolks rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur, og statens plikt til å støtte dette arbeidet.

§ **FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27** (i kraft siden 1976): Staten skal garantere etniske, religiøse og språklige rettigheter for minoriteter. Forbud mot diskriminering av minoriteter OG forpliktelse til positive tiltak og støtte.

§ **Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter** (ratifisert av Norge i 1999). Mål: «Adoption of new laws devoted to the protection of national minorities and encouraged states to improve their non-discrimination legislation and practice.»

§ **Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk:** Ratifisert i Norge i 1993, i kraft siden 1998. Pakten forplikter statene til å beskytte, styrke og videreutvikle minoritetsspråkene, og å legge forholdene til rette for undervisning og læring. Nordsamisk, sørsamisk, lulesamisk, kvensk, romanes og romani er definert som minoritetsspråk i Norge. Vernet for sør- og lulesamisk ble sist utvidet i 2021.

2. Hvem har rett til undervisning i samisk fra 01.08.2024?

Den nye opplæringsloven viderefører fra 1. august 2024 retten til opplæring i og på samisk for **samiske elever**. Retten til opplæring i samisk gjelder også i den videregående skolen, uavhengig av studieretningen. Elevene velger selv mellom nordsamisk, lulesamisk eller sørsamisk. Disse språkene er i lovverket likestilt.

Ikke-samiske elever som har hatt opplæring i eller på samisk i grunnskolen, har etter den nye

loven også rett til å fortsette opplæringen i samisk på den videregående skolen. (Ny opplæringslov § 6-2).

På Knut Hamsun js./vgs har det siden 2023-2024 vært en forsøksordning. Den gir **alle ikke-samiske elever** mulighet til å velge stedlig undervisning i samisk hvis de er elever på Knut Hamsun vgs. Det gjelder fortsatt i 2024-2025. Ordningen skal evalueres høsten 2025.

<https://www.nfk.no/aktuelt/alle-elever-pa-videregaende-skal-kunne-velge-samisk.78198.aspx>

Elevens medbestemmelsesrett:

Fra og med 8. årstrinnet avgjør elevene selv om de vil ha opplæring i og på samisk (på grunnskolen etter § 3-2, på vgs. etter § 6-2 i opplæringslova).

Enkeltvedtak:

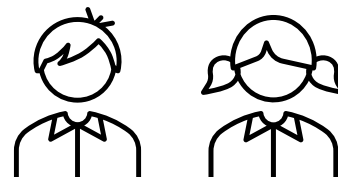
Avgjørelser om elever skal ha opplæring i eller på samisk etter oppl. §§ 6-2 og 6-3 skal treffes i form av enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2-1b.

<https://www.statsforvalteren.no/contentassets/d6aa2a74d34f42a3b859f4024d91f389/retten-til-samisk-opplaring---markus-setsa-borge.pdf>

3. Hvem teller som samisk elev med rettigheter?

Subjektivt vilkår:

- En elev som «oppfatter seg selv som same».

I tillegg kommer minst ett av tre objektive vilkår:

- a) har samisk som hjemmespråk, eller
- b) har eller har hatt forelder, besteforelder eller oldeforelder med samisk som hjemmespråk, eller
- c) er barn/adoptivbarn av person som står eller har stått i Sametingets valgmanntall (...).

«Hjemmespråket» er språket benyttet i hjemmet under oppveksten.

<https://sametinget.no/politikk/valg/sametingets-valgmanntall/innforing-i-valgmanntallet/>

4. Hva innebærer retten til undervisning i samisk på vgs?

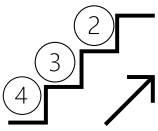
Retten til samiskopplæring gjelder selv om en samisk elev ikke har hatt opplæring i samisk i grunnskolen. Eleven velger selv mellom de tre samiske språkene nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

Vgs-opplæring i samisk er delt inn i fire ulike språknivåer (samisk 1 – 4).

Samisk som førstespråk:

- **Samisk 1:** Samisk som førstespråk er for elever som har skriftlig og muntlig morsmålskompetanse i samisk. Elever med samisk som førstespråk følger som hovedregel egen læreplan i norsk, men kan velge å følge den ordinære læreplanen med eller uten skriftlig vurdering i sidemål. Elever som velger skriftlig sidemål vil få flere undervisningstimer enn ordinært.

Samisk som andrespråk:

- **Samisk 2** er for elever som startet med samiskopplæring tidlig i grunnskolen (1. eller 2. klasse)
- **Samisk 3** er for elever som startet med samiskopplæring sent på barnetrinnet eller først på ungdomsskolen, og for elever som vil ha nytte av å bruke mer tid på å lære samisk.
- **Samisk 4** er for elever som starter som nybegynnere på vgs.

Riktig nivå finnes best i samråd mellom læreren, eleven og evt. hjemmet. Sametinget har utarbeidet veiledende retningslinjer for valg av språknivå. <https://sametinget.no/grunnopplaring/lareplaner/lareplaner/lareplaner-for-faget-samisk/>

Elever i videregående skole som får opplæring i samisk som første- eller andrespråk, er **fritatt fra kravet** om opplæring i fremmedspråk og skriftlig sidemål. De har **likevel rett til** å få opplæring i disse dersom de selv ønsker det.

5. Hvordan ivareta informasjonsplikten?

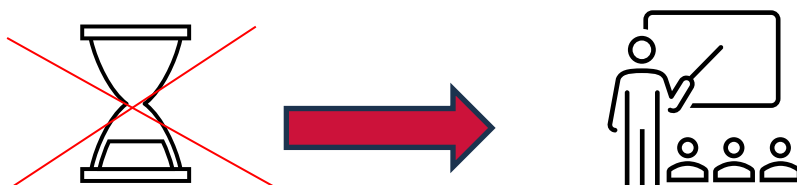
Ifølge forvaltningsloven §11 er offentlige institusjoner forpliktet til å gi veiledning. De videregående skolene har også en informasjonsplikt som de ivaretar lokalt for fylkeskommunen overfor foreldre og elever. (Ny opplæringslov § 10-8.)

Det kan være lurt å utnevne en vennlig voksenperson på skolen som kan ha ansvar for samiske elever, ta imot og løse deres spørsmål. Det bør være lav terskel for elever med veiledningsbehov rundt samisk.

Det er også viktig å være på tilbudssiden med informasjon. Samisk bør markedsføres på lik linje med andre fag, og likeså synlig. Legg inn NFK sin informasjon om samisk på deres hjemmeside. Det er viktig å normalisere samiskopplæringen gjennom synlighet.

<https://www.nfk.no/om-fylkeskommunen/samisk/norsk/samiske-sprak-i-nordland/>

<https://www.nfk.no/tjenester/skole-og-opplaring/opplaring-i-skole/opplaring-i-samisk/>

Ikke vent til noen kommer og spør. Vær proaktiv med informasjonsarbeidet.

Samiske foreldre viser til at de må selv henvende seg til kommuner, fylkeskommuner og skoler for å få informasjon om samisk opplæring. Kommunene, fylkeskommunene og skolene på sin side bekrefter at de i hovedsak bare informerer når foreldrene henvender seg.*

*<https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2019-2020/opplaringioggpasamisk.pdf>

Dette er uheldig i en situasjon når de samiske språkene står på Unescos liste over truede språk. Norge har inngått omfattende forpliktelser til å verne og fremme dem. Skolene bør ta en mer aktiv rolle med informasjon. Det er i statens interesse at flere kan samisk.

Vær bevisst på at det er mange ikke administrative faktorer som signaliserer skolens holdninger om det samiske. Synlighet/usynlighet i skolehverdagen er én av disse faktorene. For å utvikle sin identitet i de viktige ungdomsårene på den videregående skolen, trenger alle elever å bli sett, bekreftet og få gode refleksjonstilbud. Ta kollegiet med på råd og snakk igjennom hvordan identitet for alle elever kan inngå som tema i undervisningen:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/stotte/stotte-til-arbeid-med-samisk-innhold-i-fagene/felles-om-samisk-i-fagene/>

6. Hvordan unngå forsinkelser for språkopplæringen?

Det anbefales god og tydelig kommunikasjon om følgende:

Når elevene sender søknad om skoleplass i Vigo, skal de krysse av for at de skal ha samisk. Det er viktig å krysse av for rett samisk språk og riktig nivå. Beskrivelse av nivåene under punkt 5. Kryssene er viktig informasjon for å få undervisningen på plass før skoleåret begynner.

Eleven bør også gi skolen beskjed om at han/hun ønsker samiskopplæring senest uken før skolen starter. Det er fortsatt mulig å få samiskundervisning selv om eleven ikke har krysset av i Vigo, men da må skolen få beskjed så raskt som mulig. Slik blir planleggingen lettere, og samiskundervisningen kan starte tidligst mulig i skoleåret.

Det kan ta litt tid til undervisningen er på plass når skoleåret starter. Dette skyldes at det er relativt få samisklærere i Nordland, og disse lærerne underviser elever fra flere skoler. Da kreves det litt organisering for å få alt på plass før undervisningen kan starte. Nordland fylkeskommune oppfordrer alle elever som ønsker mer opplæring i samisk til å si ifra om dette så tidlig som mulig.

7. Hvordan organiseres undervisningen i samisk?

Nordland fylkeskommune tilbyr opplæring i samisk ved bruk av lokal samisklærer der dette er mulig, eller via fjernundervisning og språksamlinger. Den enkelte elevens videregående skole er i samarbeid med skoleeier ansvarlig for å legge til rette for samiskundervisningen og innfri elevens rett, uansett undervisningsform. Statsforvalteren i Nordland skal se til at elever får sørsamisk og lulesamisk fjernundervisning etter rettigheter og behov, og sørge for koordinering og utvikling av tilbudet i samsvar med rettighetene. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har koordineringsansvaret for nordsamisk fjernundervisning.

Videregående skoler mottar refusjon for timer til samisk fra Utdanningsdirektoratet.

Fjernundervisning:

Samisklærere er fortsatt et knapphetsgode i Nordland.

Skoleeier har det overordnede ansvaret for at elevenes rettigheter til samiskopplæring blir oppfylt. Det er skoleeier som er ansvarlig for å inngå avtale om opplæring gjennom en fjernundervisningstilbyder dersom det blir nødvendig. På skolen skal fjernundervisningen organisatorisk sidestilles med stedlig undervisning. Samiske elever og lærere trenger som alle andre en timeplan som er pedagogisk forsvarlig og til å leve med. De trenger også et ordentlig rom hvor de uforstyrret kan ta imot fjernundervisning.

Skolen bør etablere kontakt med fjernundervisningstilbyderen og samarbeide om god samiskundervisning. For fjernundervisningen gjelder et spesielt rammeverk:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/samisk-i-skolen/rammeverk-for-fjernundervisning/>

Språksamlinger:

En del av opplæringen i samisk «skal tilbys i et samiskspråklig miljø dersom det er nødvendig for at opplæringen skal være pedagogisk forsvarlig» (ny opplæringslov §§ 3-2 og 6-2). Retten til alternative opplæringsformer var også hjemlet i § 7-1 forskrift til den fortsatt gyldige opplæringsloven.

Å møte andre elever på språksamlinger kan øke motivasjonen og læringsutbytte for elevene. Elevene skal ha mulighet til å hospitere og delta på språksamlinger. Dette gjøres som en del av opplæringen i samisk, når den ellers skjer som fjernundervisning.

8. Noen utfordringer

Språksamlinger:

I læreplanene for samisk språk er det understreket at elevene skal få lære samisk gjennom sterke språkopplæringsmodeller. Dette betyr at vi skal legge best mulig til rette for deltakelse i språksamlinger. Elevene må få bruke samisk i så mange sammenhenger som mulig.

Skoleledere bør informere lærerne om språksamlingene og om fraværet det innebærer (det skal føres som «andre skolerelaterte aktiviteter» i VIS). Ledelsen og lærerne bør tilrettelegge for elever med samisk slik at språksamlingene ikke går ut over den faglige suksessen i andre fag. Deltakelsen er en del av undervisningen og bør behandles tilsvarende hensynsfullt, for eksempel på lik linje med fagekskursjoner. Eleven bør ikke komme i en situasjon hvor deltakelsen må forsvares overfor faglærere.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-13-20222023/id2967904/?ch=3>

Samisk- og fremmedspråkundervisning:

Når en elev med samisk også ønsker å lære et fremmedspråk, bør han/hun si fra om dette til skolen i god tid.

Forskriften sier:

«Elever med opplæring i samisk er fritatt fra opplæring i fremmedspråk. Elever som likevel velger fremmedspråk i videregående opplæring uten å ha hatt faget i grunnskolen, skal ha 225 timer fremmedspråk eller nivå 1. For å få timer til fremmedspråk brukes 140 timer fra valgfritt programfag, og de øvrige timene (85 timer) tas som tilleggstimer. Kravet til fordypning innenfor studiespesialiserende utdanningsprogram opprettholdes.»

<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Innhold-i-opplaringen/udir-1-2023/vedlegg-1/3vgo/#3.3.1.5samisk-tegnsprak-finsk-andresprak>

Det er forskrift med minimum 225 fremmedspråktimer på nivå I. **Elever uten samiskopplæring** får disse timene over 2 år:

uten samisk	1. år	2. år	sum nivå I
Fremmedspråk, vanlig fellesfag	112 timer	113 timer	225 timer

Det er forventet at **elever med samiskopplæring** gjennomfører «140 timer som valgfritt programfag. De øvrige 85 timene tas som tilleggstimer» (vilbli.no), for eks:

med samisk	1. år	2. år	sum nivå I
Fremmedspråk som tilleggsfag	85 timer tilleggstimer utenfor tidsrammen	140 timer som ett av programfagene	225 timer

Det er lett å se at systemet ikke tilrettelegger for at elever med samisk skal delta i eksisterende fremmedspråkklasser. Vanligvis vil man forsøke å legge samiskundervisningen parallelt med fremmedspråkstimene. Elever som benytter seg av retten til å ha fremmedspråk i tillegg til samisk må forvente å få samiskopplæringen lagt utenfor den ordinære undervisningstiden på skolen. Eventuelt må skolen finne andre måter å gi eleven opplæring i fremmedspråk.

Norskundervisning til elever med samisk:

Elever med samisk som førstespråk har rett til å velge mellom to læreplaner i norsk.

<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Innhold-i-oppleringen/udir-1-2023/vedlegg-1/2.-grunnskolen/#2.1.8.2-lareplaner-samisk-kvensk-finsk>

Elever med opplæring i samisk som førstespråk velger mellom:

- *Norsk for elever med samisk som førstespråk (læreplan NOR03-04)*. Det innebærer en litt mindre omfattende opplæringsplan i norsk. Læreplanen inneholder ikke opplæring i norsk sidemål.
- *Ordinær læreplan i norskfaget (læreplan NOR01-06)* inkludert opplæring i sidemål, men med fritak for vurdering i skriftlig sidemål.
- *Ordinær læreplan i norsk uten fritak* hvis eleven ønsker det.

Elever med opplæring i samisk som andrespråk:

- For elever med samisk som andrespråk er den ordinære læreplanen i norsk (**NOR01-06**) **obligatorisk**. I likhet med førstespråkselevne kan også andrespråkselever velge bort opplæring og vurdering i skriftlig sidemål, eller delta i opplæringen og bare velge bort vurdering.

Elevene har rett til å velge to førstespråk, samisk og norsk. På vgs innebærer dette i praksis at en elev med samisk som førstespråk følger

den ordinære læreplanen i norsk, med eller uten fritak fra opplæring/ vurdering i sidemål.

Fagkoder for læreplan NOR 03-04

(kun for elever med samisk som første språk):

Trinn	Fagkode	eksamensform
Vg2 YF (én karakter)	NOR1274	Trekkfag skriftlig
Vg1 SF skriftlig	NOR1276	ingen
Vg1 SF muntlig	NOR1277	ingen
Vg2 SF skriftlig	NOR1278	ingen
Vg2 SF muntlig	NOR1279	ingen
Vg3 SF skriftlig	NOR1280	Trekkfag skriftlig
Vg3 SF muntlig	NOR1281	Trekkfag muntlig
Vg3 PB skriftlig	NOR1282	Trekkfag skriftlig
Vg3 PB muntlig	NOR1283	Trekkfag muntlig

Spesielle fagkoder for elever med samisk som andrespråk som har fritak for vurdering i sidemål, læreplan NOR 01-06, elever med samisk som førstespråk kan også velge disse:

Trinn	Fagkode for elever med samisk som andrespråk og fritak	eksamensform
Vg2 YF (én karakter)	NOR1285	Trekkfag skriftlig
Vg1 SF	NOR1284	ingen
Vg2 SF	NOR1286	ingen
Vg3 SF	NOR1287	obligatorisk skriftlig
Vg3 PB	NOR1288	obligatorisk skriftlig

Timetallet som elever med samisk samlet skal ha i norsk og samisk over 3 år, tilsvarer timetallet som øvrige elever har i norsk og fellesfaget fremmedspråk. I tabellen nedenfor vises fordelingen av timer mellom samisk og norsk. Årstimetallet er oppgitt i 60-minutters enheter.

	Fag	Vg1	Vg2	Vg3	Totalt over 3 år
Elever med samisk	Førstespråk samisk eller norsk	103	103	103	309
	Andrespråk norsk eller samisk	103	103	103	309
	Sum	206	206	206	618

Elever uten samisk	Norsk	113	112	168	393
	Fremmedspråk	113	112	(140)*	225
	Sum	226	224	168	618

(* Fremmedspråk som obligatorisk programfag bare for elever som ikke hadde fremmedspråk på ungdomsskolen.)

Timetallet er likt i resultatet, men timefordelingen er forskjellig. Timetallbestemmelsene for samiske elever egner seg best for homogene klasser ved samiske videregående skoler hvor alle elever skal følge samme timetallet. Hvis elever med og uten samisk derimot skal undervises sammen, kan forskjellen i norsktimetallet være en aldri så liten utfordring for læreren. Undervisningsinnholdet bør da organiseres med hensyn til begge grupper. Det kreves god kommunikasjon for at det skal bli forutsigbarhet for alle elever. Læreren avtaler med de fritatte elevene når de slipper å møte opp fordi det er planlagt direkte sidemålsopplæring. Det kan også være en god ide å planlegge sidemålsopplæring i den tiden når samiskelevne er på språksamling. **God kommunikasjon hjelper ofte!**

Konstruktivt samarbeid mellom samisklæreren og norsklæreren kan være lurt i flere situasjoner. Når norskklassen skriver heldagsprøve i sidemål, kan kanskje samisklæreren parallelt arrangere heldagsprøve i samisk? God kontakt mellom skole og fjernundervisningslæreren kan hjelpe mye med at elevene føler seg godt ivaretatt og tatt på alvor.

Det er verdt å merke seg at **eksamen i norsk er den samme for samiske og norske elever, uansett timetall og hvilken læreplan de følger**. Vårt ønske må være at alle elever skal være best mulig rustet så vel for eksamen som for fremtiden. Derfor tilrettelegger vi best mulig.

**OBS OBS OBS
HER GJØRES DET OFTE FEIL.
KONSEKVENNS: TAP AV VITNEMÅL!**

Når elever med samisk som 1. eller 2. språk kommer til vg3, skal de ha tre programfag. Samisk erstatter ikke ett programfag slik som fremmedspråk I+II gjør i vg3. Så elever med samisk i fagkretsen må velge et ekstra programfag. Gjør dem oppmerksom på det.

9. Hvilke fagkoder har de samiske språkene?

YF – yrkesfag, **SF** – studieforbereidende, **PB** – påbygging til studiekompetanse. I fag med bare én samlet karakter muntlig/skriftlig har muntlig eksamen en egen kode.

FØRSTE SPRÅK (Høye krav. Forutsetter morsmålskompetanse i språket.)

Samisk 1 SFS= samisk første språk Læreplan SFS 01-05	LULE- SAMISK 1	SØR- SAMISK 1	NORD- SAMISK 1
YF Vg1 (én karakter)	SFS1043	SFS1034	SFS1025
YF Vg2 (én karakter)	SFS1044	SFS1035	SFS1026
(VG2 YF eksamen muntlig)	SFS1045	SFS1036	SFS1027
SF Vg1 skriftlig	SFS1046	SFS1037	SFS1028
SF Vg1 muntlig	SFS1047	SFS1038	SFS1029
SF Vg2 skriftlig	SFS1048	SFS1039	SFS1030
SF Vg2 muntlig	SFS1049	SFS1040	SFS1031
SF Vg3 skriftlig	SFS1050	SFS1041	SFS1032
SF Vg3 muntlig	SFS1051	SFS1042	SFS1033
Påbygg skriftlig	SFS1056	SFS1054	SFS1052
Påbygg muntlig	SFS1059	SFS1055	SFS1053

ANDRE SPRÅK (undervises på tre nivåer, begynnere: samisk 4, ellers 3 eller 2 avhengig av forkunnskap. Samisk 1 er forbeholdt samisk som første språk.)

Samisk 2 SAS= samisk andre språk Læreplan SAS 02-01	LULE- SAMISK 2	SØR- SAMISK 2	NORD- SAMISK 2
YF Vg1 (én karakter)	SAS2019	SAS2010	SAS2001
YF Vg2 (én karakter)	SAS2020	SAS2011	SAS2002
(VG2 YF eksamen muntlig)	SAS2021	SAS2012	SAS2003
SF Vg1 skriftlig	SAS2022	SAS2013	SAS2004
SF Vg1 muntlig	SAS2023	SAS2014	SAS2005
SF Vg2 skriftlig	SAS2024	SAS2015	SAS2006
SF Vg2 muntlig	SAS2025	SAS2016	SAS2007
SF Vg3 skriftlig	SAS2026	SAS2017	SAS2008
SF Vg3 muntlig	SAS2027	SAS2018	SAS2009
Påbygg Vg3 skriftlig	SAS2032	SAS2030	SAS2028
Påbygg Vg3 muntlig	SAS2033	SAS2031	SAS2029

Samisk 3 (kun én karakter) SAS = samisk andre språk, Læreplan SAS 03-01	LULE- SAMISK 3	SØR- SAMISK 3	NORD- SAMISK 3
YF Vg1	SAS3033	SAS3031	SAS3029
YF Vg2	SAS3039	SAS3037	SAS3035
SF Vg1	SAS3034	SAS3032	SAS3030
SF Vg2	SAS3040	SAS3038	SAS3036
SF Vg3	SAS3045	SAS3043	SAS3041
(SF Vg3 eksamen muntlig)	SAS3046	SAS3044	SAS3042
PB Vg3	SAS3051	SAS3049	SAS3047
(PB Vg 3 eksamen muntlig)	SAS3052	SAS3050	SAS3048

Samisk 4 (kun én karakter) SAS = samisk andre språk, begynnere eller lite forkunnskap Læreplan SAS 04-01	LULESAMISK 3	SØRSAMISK 3	NORDSAMISK 3
YF Vg1	SAS4057	SAS4047	SAS4037
YF Vg2 (Eksamen bare muntlig)	SAS4058	SAS4048	SAS4038
SF Vg1	SAS4051	SAS4041	SAS4031
SF Vg2	SAS4053	SAS4043	SAS4033
SF Vg3	SAS4055	SAS4045	SAS4035
(VG3 SF eksamen muntlig)	SAS4056	SAS4046	SAS4036
PB Vg3	SAS4059	SAS4049	SAS4039
(VG3 PB eksamen muntlig)	SAS4060	SAS4050	SAS4040
Samisk programfag*	SAS4000	SAS4000	SAS4000

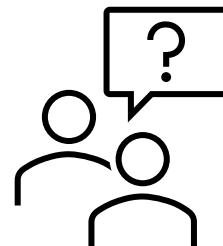
*Elever som ikke har hatt opplæring i samisk i grunnskolen og som velger slik opplæring i videregående opplæring, kan bruke 140 timer fra valgfritt programfag til samisk. Se: <https://www.udir.no/lk20/fagkoder/sas4000>

10. Hvem kan hjelpe med spørsmål?

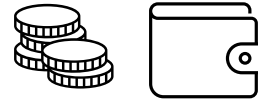
Knut Hamsun js./vgs., Hamarøy

• Arn Offervann, samisklærer, Tlf. 92240596
arnlin14@vgs.nfk.no

• Lisbeth Øgsnes, rektor, Tlf. 90124129
lisogs@vgs.nfk.no

11. Språkstipend: Gjør det kjent.

Elever i videregående skole som har opplæring i samisk enten som førstespråk, andrespråk eller fremmedspråk, kan søke Sametinget om språkmotiveringsstipend.

Stipendet tildeles per 04.07.2024 med

- kr 10 000 til elever som har samisk som førstespråk.
- kr 6 000 til elever som har samisk som andrespråk – Samisk 2.
- kr 3 500 til elever som har samisk som andrespråk - Samisk 3 eller Samisk 4.
- kr 3 500 til elever som har samisk som fremmedspråk.

En viktig betingelse er at faget må gjennomføres. Hvis man avslutter opplæringen i løpet av skoleåret, må stipendet tilbakebetales.

Dersom eleven er under 18 år, må søknaden sendes inn via ID-porten til forelder/foresatt. Mer om stipend:

<https://sametinget.no/stipend-og-tilskudd/oversikt-over-stipend/>

12. Mer informasjon

Slå opp ordlyden på det den nye opplæringsloven sier om samisk-undervisningen: Rettighetene på videregående nivå avhenger av hvorvidt elever har hatt samiskundervisning på grunnskolen. De har rett å fortsette med samisk på vgs., uansett etnisitet.

§ 3-2. Opplæring i og på samisk i grunnskolen

§ 6-2. Opplæring i samisk i den videregående opplæringen

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30>

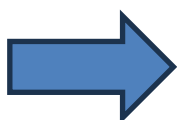
- Hva er et samisk språkforvaltningsområde?

Samisk språkforvaltningsområde eller samisk distrikt, er kommuner der samisk er likestilt med majoritetsspråket. I samisk språkforvaltningsområde er det en **forpliktelse** til bruk av samisk i det offentlige. Dette reguleres av sameloven, se side 4.

Her er en oversikt over språkforvaltningskommuner:

Kommune		Fylkeskommune	språkområde
Unjárga	Nesseby*	Troms og Finnmark	Nordsamisk
Deatnu	Tana*		
Porsángu Porsanki	Porsanger		
Kárášjohka	Karasjok*		
Guovdageaidnu	Kautokeino*		
Gáivuotna Kaivuono	Kåfjord		
Loabák (siden 1.10.2009)	Lavangen		
Dielddanuorri (siden 1.7.2020)	Tjeldsund	Nordland	Lulesamisk
Hábmer (siden 1.1.2020)	Hamarøy		
Aarborte (siden 1.7.2017)	Hattfjelldal	Trøndelag	Sørsamisk
Raarvihke (siden 1.1.2013)	Røyrvik		
Snåase (siden 1.1.2008)	Snåsa		
Røros (siden 1.7.2018)	Røros		

(* språkutviklingskommuner representerer et annet rettighetsnivå enn språkvitaliseringskommuner (alle kommuner uten stjerne).

Selv om din skole kanskje ikke ligger i en samisk språkforvaltningskommune, bør du vite at vår skoleeier, **Nordland Fylkeskommune, er del av det samiske språkforvaltningsområdet.** Grunnen til det er at NFK forvalter to språkforvaltningskommuner i Nordland.

Sametinget og NFK har også en avtale om samarbeid. Der står bl.a.: **«Partene skal bidra til at fylkeskommunale videregående skoler tilrettelegger for opplæring i samiske språk, samiske fag og om samisk kultur og historie.»**

<https://www.nfk.no/tjenester/kultur/samisk-satsning/>

- Lenker til mer informasjon

Mer om språkforvaltningsområdet:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1987-06-12-56>

<https://sametinget.no/sprak/forvaltningsområdet-for-samiske-sprak/>

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-06-17-657>

Lenker for å se litt mer av hele bildet:

Ny opplæringslov trer i kraft 2024: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30?q=oppl%C3%A6ringsloven%202024%20ikke%20i%20kraft>

Regelverkstolkninger videregående opplæring:

- Studieforbereidende: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Innhold-i-opplaringen/udir-1-2023/vedlegg-1/3vgo/#3.3.1.5samisk-tegnsprak-finsk-andresprak>
- Yrkesfag: <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Innhold-i-opplaringen/udir-1-2023/vedlegg-1/3vgo/#3.4.1.2-samisk-tegnsprak-finsk>

Rammeverk for fjernundervisning (2024):

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/samisk-i-skolen/rammeverk-for-fjernundervisning/>

2021: Regjeringen styrker vernet for sør- og lulesamisk

<https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/kmd/pressemeldinger/2021/regjeringen-styrker-vernet-til-lulesamisk-og-sorsamisk/id2870216/>

Stortingsmelding 13 (2022-2023): Sikre samisk kompetanse og god rekruttering på alle nivå

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-13-20222023/id2967904/?ch=3>

PP-presentasjon om forpliktelser etter ny opplæringslov, februar 2023

<https://www.statsforvalteren.no/contentassets/cd6bf2bac9394fa1af504ebf3c4b6d8b/retten-til-samisk-opplaring---februar-2023---markus-setsa-borge.pdf>

Nasjonalt nettseminar for skoleeiere, Statsforvalteren i Nordland, 1. februar 2023:

<https://www.youtube.com/watch?v=1sFSbpbkZ1os>

Hjertespråket (2016): Om situasjonen for de samiske språkene i Norge.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-18/id2515222/>

Riksrevisjonens knusende rapport om samiskundervisningen i 2019-2020:

*<https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2019-2020/opplaringiogpasamisk.pdf>

Sluttrapporten av sannhets- og forsoningskommisjonen (2023):

<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/sannhets--og-forsoningskommisjonen/rapport-til-stortinget-fra-sannhets--og-forsoningskommisjonen.pdf>

- Til refleksjon: Lover om fornorskningen i skolen

«Skolen hadde uheldige følger for utviklinga av sjølbildet til mange samiske og kvenske elever. På skolen fikk de jo mer eller mindre utilsøret vite hvor liten verdi deres morsmål og deres kulturelle forankring i det hele tatt hadde.»

(Bråstad Jensen)

<http://skuvla.info/skolehist/minde-n.htm>

Finnefondet fra 1851:

Fra 1851 opprettet Stortinget en egen budsjettpost, det såkalte "Finnefondet". Det skulle sørge for opplysning av det samiske folket og for norsk språkopplæring i skolene.

Tromsø Stifts instruks for lærere i 1880:

Lærerne i «overgangsdistriktene» fikk en instruks at alle samiske og kvenske barn skulle lære å tale, lese og skrive norsk. Bestemmelser om at barna også skulle lære morsmålet sitt ble strøket. Lærere måtte ha gode resultater i prosessen med "ombytte av språk", ellers fikk de ikke lønnpålegg.

Wexelsen-Plakaten i 1898:

Kirkestatsråd Wexelsen bestemte i 1898 at bruken av samisk og kvensk måtte begrenses til kun det strengt nødvendige, "som hjelpemiddel til at forklare, hvad der er uforstaaeligt for børnene". Instruksen befalte lærerne til og med å kontrollere at samiske og kvenske elever heller ikke brukte morsmålet sitt i friminuttene. **Plakaten var formelt gyldig til 1963.**

Statlig fornorskingskontroll fra året 1900:

Rundt unionsoppløsningen økte bevilgningene til fornorskingstiltakene kraftig. Fram til århundreskiftet hadde de lokale myndigheter hatt kontroll med og ansvar for fornorskingsarbeidet, nå ble det statlig kontroll av virksomheten. Tiltakene ble kraftig innskjerpet, spesielt innen skoleverket:

- Bygging av skoleinternater rundt om i Finnmark som tok sikte på å isolere elevene fra sine opphavsmiljø.
- Det ble satt en stopper for kurs i samisk og finsk ved Tromsø lærerseminar. Samtidig ble friplassordninga for elever med samisk og kvensk bakgrunn ved samme skole opphevet.
- Myndighetene sendte bare lærere med norsk bakgrunn til samiske og kvenske områder. I praksis betød dette yrkesforbud for samer og kvener i skolen.
- Pedagogiske metoder som mest effektivt skulle fremme fornorsking, ble diskutert på lærerstevner.

Lov om folkeskolen i 1936:

Den tidligere adgangen til i nødsfall å bruke finsk eller samisk som hjelpespråk i undervisningen, falt nå bort. Den nye arbeiderpartiregjeringa fulgte opp de tidligere borgerlige regjeringers fornorskings- og assimilasjonspolitik. Først på 1980-tallet begynte holdningene å endre seg.